Lucian PETRESCU
CAMELEON

Ce trebuie să ştiţi despre Cameleon? Că e un animal frumos, şi al meu. L-am primit de la Magisterul meu pentru că am fost cel mai bun elev al anului trecut la Ştiinţele Biologice. Înainte de asta, Cameleon trăia într-o casă mică de sticlă, sferică, o miniatură a celei în care locuiesc eu. Magister mi-a recomandat să-l ţin tot în casa de sticlă, dar astfel nu îl puteam în nici un fel atinge, aşa că l-am scos cum am ajuns cu el acasă. Bineînţeles că nu a încercat să fugă. Magister spunea că nişte impulsuri ancestrale ar fi putut să-l cheme alături de semenii lui. Dar eu nu cred că azi mai pot exista animale din această specie. (Nici nu am ştiut că aşa se numeşte de fapt specia sa, Cameleon, şi pentru că sunt sigur că este singurul exemplar supravieţuitor am continuat să-i păstrez acest nume.)
Cameleon s-a comportat ca un adevărat prieten şi eu am înţeles că, fiind un individ dintr-o specie superioară, integrată, mi-e mai uşor să mă adaptez eu felului lui de a convieţui. Dar n-a fost uşor nici până la sfârşit. Mai întâi de toate, nu ştiu dacă am făcut bine scoţându-l din casa de sticlă. Cameleon s-a comportat atunci foarte ciudat. Adică mi s-a părut inadmisibil de neadaptat, de inapt pentru viaţa individuală. S-a plimbat întâi foarte lent printre ierburi. Are o piele lucioasă, solzoasă, de o culoare ciudată, are membrele anterioare mai lungi, articulate, iar pe cele posterioare mai scurte, puternice, dar cu un gen de putere statică, greoaie, nefolositoare. Craniul turtit, alungit antero-posterior, cu ochii mici, rotunzi. Se mişcă rar, măsurat, fricos. Are mai ales o limbă neobişnuită. Brusc şi-o scoate dintre maxilare şi e foarte lungă, cu o ventuză la capăt. De fapt, întru totul, e o făptură fascinantă. De la început nu m-am mai putut desprinde de el. Aparţinând regnului animal, am ştiut că, aşa cum Magister m-a învăţat, avem acelaşi sistem de reprezentare şi recepţie. După ce un timp destul de lung doar s-a plimbat, legănându-se în felul lui nefolositor cu care mă obişnuisem, s-a repezit brusc, pe labele din faţă, a scos limba lungă, extraordinar de repede şi... cred... că a vrut să atace o insectă. Era bineînţeles absurd, era mult prea mic pentru a o anihila, în schimb, totul părea logic schimbând rapoartele. El a părut să priceapă asta, dar târziu, când s-a retras în panică, tot atât de brusc şi a căzut neîndemânatic pe spate.
Părea perplex, a devenit repede mult mai agitat decât de obicei. A mai zburat o insectă pe lângă el şi s-a ferit de astă dată de cum a văzut-o. Am înţeles că nu poate rămâne pe câmp şi l-am luat în mână.
L-am dus acasă. Atunci a făcut din nou un lucru ciudat. Aveam să mă obişnuiesc greu cu reacţiile lui. A intrat în casa lui veche de sticlă.
Un timp s-a legănat în felul lui caracteristic, speriindu-se din când în când şi răsturnându-se pe spate, mişcând din labe.
Atunci mi-am dat seama că am uitat să îl întreb pe Magister cum se hrăneşte. Nu ştiam nimic despre el, despre Cameleon. Îl văzusem doar de un timp în camera lui Magister, şi îl dorisem din prima clipă. Nu ştiu de ce mi l-a dat. Părea să ţină mult la animalul acesta caraghios, să-i dea neobişnuit de multă importanţă. Şi dintr-o dată, într-o zi, mi l-a dăruit. Numai pentru că fusesem cel mai bun la Ştiinţele Biologice.
Sau aşa credeam. Când mi l-a dat părea foarte impresionat:
“Îl vrei?” mi-a spus.
“Da, Magister, îl vreau mai mult ca orice.”
“De ce ?”
“Pentru că... pentru că... îl... IUBESC!”
Nu ştiam cum îmi ieşiseră cuvintele astea pe buze. Imediat, o ruşine puternică m-a făcut să mă clatin. Reacţia lui Magister a fost şi mai neaşteptată. A tresărit şi ochii, de obicei supărător de opaci, i-au strălucit o clipă.

“Da-da, ştiam că... tu trebuie să... ţie să ţi-l dau. Să ai grijă. Să ai grijă... să nu... mai ales să nu-l dai nimănui, ai înţeles?! Să nu-l dai nimănui!”
Se bâlbâia, vorbea greu.
“Tu... tu eşti doar un copil şi... poate am să-ţi fac rău, rău, da...”
Nu ascultam nimic. Aveam în mâini globul de sticlă în care Cameleon mă privea curios. Nu mai vedeam, nu mai auzeam nimic altceva. Dădeam doar mecanic din cap la toate frazele lui Magister. Undeva, în mine, simţeam un fel de spaimă pentru felul necuviincios în care mă purtam, dar din care nu mă puteam opri.
De un timp încoace, se vorbea din ce în ce mai mult despre cei din oraşul B, era aproape sigur că după atâta timp în care nimeni nu trecuse linia de centură a oraşului nostru, aveam să primim musafiri.
Nu ştiam cum să o luăm, o veste bună poate, nu ne puteam aştepta la cine ştie ce cu cei din B. Consiliul nostru comunicase de multe ori de la depărtare, comunicate secrete, e drept, pentru cei din oraş.
Ştiam însă, după cum mergea vorba, că toţi cetăţenii oraşului B se ocupau de un fel de maşină, despre care nu se ştia decât că ea dăduse numele oraşului acela. Mie însă nu-mi păsa de nimic atâta vreme cât îl aveam pe Cameleon. Nu pentru că eu aş fi fost cu totul insensibil la zvonurile care circulau. Dar de când îl cunoşteam pe Cameleon, repet, mă simţeam într-o ireversibilă siguranţă.
Până într-o zi, când Magister (eu îi mai spuneam aşa, deşi nu mai fiinţa în postul de profesor, fără să se cunoască de ce) a intrat neobişnuit de agitat în camera mea. Nu îl mai văzusem de mult, arăta inexplicabil de bătrân, de o decrepitudine care mă înfiora. Dar nimic nu putea ştirbi din vechiul respect pe care mi-l construise îndelung în conştiinţă, mai mult, eram sigur că dacă pot vorbi despre conştiinţa mea o datoram acestui bătrân, respingător la prima vedere.
“Unde e?” Gâfâia, aproape că a strigat la mine. Ştiam la cine se referă.
“Aici, nu.” I-am răspuns într-un fel calm, hotărât, care i-a plăcut.
S-a liniştit repede. “L-ai ascuns?”
De fapt nu-l ascunsesem cu tot dinadinsul. Pur şi simplu nu înţelesesem ca prietenul meu să mai fie văzut şi de altcineva.
“Da, l-am ascuns.” Am minţit cu grijă. Am înţeles că asta, acum, avea importanţă.
“Mda... mda... bine, bine ai făcut.” Avea privirile împrăştiate, semăna cu Cameleon la prima ieşire din casa de sticlă. Un timp şi-a căutat locul în casa în care nu mai intrase niciodată. Se gândea cum să-mi spună ceea ce avea obsesiv înfipt în memorie.
Ziua aceea de vară parcă anunţa un fenomen neobişnuit. Era dimineaţă, mă aflam în casa ultimei mele familii, nu plecasem încă la Cameleon.
Oraşul era ciudat de pustiu, pe străzi un vânt subţire şi uscat scotea sunete slabe, întrerupte. Nu mi-am dat seama când la uşa casei noastre a ajuns cineva. Brusc, semnalul sistemului de prevenire a anunţat sosirea a trei indivizi, îmbrăcaţi cum nu mai văzusem niciodată.
În spatele lor, conducătorul Consiliului oraşului nostru, arătându-le din gesturi un straniu respect amestecat cu teamă nedisimulată.
Familia mea s-a supus unui gen de ritual după care mi-am dat seama că nu erau străini de acest nefiresc eveniment. Numai eu am rămas în faţa lor, ca într-un fel de înfruntare pe care deocamdată nu o înţelegeam.
Cei trei nu dădeau semne că ar fi vrut să discute cu mine. Se uitau doar în direcţia mea. Cel care a vorbit a fost conducătorul.
“Te afli în faţa celor care conduc oraşul nostru. Oaspeţii noştri din B.” Se uita într-un fel nehotărât la mine, poate chiar trist.
Am înţeles, în sfârşit, că previziunea Magisterului se împlinise. Cei ce îl căutau pe Cameleon, “oaspeţii” noştri, dacă li se putea spune astfel celor ce într-un fel sau altul erau acum şi conducătorii oraşului nostru, veniseră. Aşteptam cât se poate de liniştit. Mă simţeam în stare

să rezist oricărui atac din partea celor trei. Îi priveam la fel de inexpresiv. S-au întors către conducător, parcă i-ar mai fi dat un ordin.
“Oaspeţii noştri au venit să te vadă. Au auzit de tine. Trebuie să fii mândru de onoarea care ţi se face.”
“Sunt.” Mă străduiam să dau răspunsuri scurte, precise, fără poticneli. S-a întors din nou către cei trei. Apoi, sub acelaşi straniu impuls:
“Au auzit de calităţile tale deosebite. De aceea vor să-ţi explice ţie, unui adolescent, lucruri foarte importante despre soarta oraşului nostru, poate chiar a...” A făcut o pauză.
“Trebuie să înţelegi... Sperăm să poţi înţelege...” Privirile celor trei păreau mult mai puţin binevoitoare. Conducătorul a înţeles. “Vom suferi un cataclism. Chiar destul de curând. Cel puţin noi, cei din oraşul nostru, ca şi oaspeţii din B. Un cataclism de neocolit pentru că va fi provocat chiar de... aceşti oaspeţi ai noştri... din raţiuni cu totul peste puterile noastre şi... chiar ale... ale... Da, e... desigur singurul lucru pe care aceşti oameni superiori îl pot face. Dar preţioşii noştri oaspeţi au găsit o soluţie salvatoare. MAŞINA.
Nu se poate să nu fi auzit de ea. Maşina din B. E o minunată realizare care va permite supravieţuirea tuturor, tuturor... Înţelegi?”
Eram înmărmurit. Nu înţelegeam ce avea să se întâmple, mai precis nu credeam că un asemenea lucru se putea întâmpla oraşului. Şi nu înţelegeam ce legătură putea avea asta cu Cameleon.
Dar nu aveam să mă dau bătut atât de simplu.
“Nu înţeleg... nu înţeleg ce legătură am eu... deşi înţeleg cât e de grav... totul.”
“Da, da, e bine că înţelegi... ne bizuim pe puterea ta de înţelegere.
Este vorba de un animal.”
Mă aşteptam, aşa că am reuşit să nici nu tresar măcar.
“Ştii, maşina din B este în stare să ne întoarcă în timp. În principiu totul ar fi simplu. Dar pentru această operaţie are nevoie de ceva. Are nevoie de nişte date pe care numai o fiinţă vie, trăitoare a epocii în care ne vom întoarce, i le poate oferi. Înţelegi?”
Desigur că înţelegeam. Cum înţelegeam şi cum se ajunsese ca acest străin cataclism, provocat de bună voie de indivizi care doreau să fugă din timpul lui, devenise inevitabil. Ştiam toţi, cu toate că fiecăruia îi era frică să comenteze, întortocheatele ciocniri de interese între aparent izolatele noastre oraşe. Noi, cetăţenii de rând, nu cunoşteam nimic precis din toate astea. Mă gândeam la Cameleon, la tristeţea lui, la neajutorarea din momentul în care i-am dat drumul în lumea noastră.
Ştiam că vine din altă lume, că e singura ei relicvă. După tot ce mă legase instinctiv de el, ştiam că este o lume mai frumoasă, mai sigură, mai mică şi mai liniştită. Nu. Poate mi-ar fi plăcut să trăiesc într-o asemenea lume. Dar asta însemna ca noi, cei din oraş, toţi, împreună cu aceşti necunoscuţi indivizi, să populăm cu fizicul nostru, cu intelectul nostru otrăvitor, această neajutorată lume. Să forţăm un viitor. Să provocăm, în poate numai puţin mai mult timp, un acelaşi cataclism. Nu puteam să-i fac asta lui Cameleon. Nu puteam să fac asta OAMENILOR.
“Bine, dar o asemenea fiinţă nu poate exista!” am intonat atent.
Conducătorul s-a schimbat la faţă. A înţeles că dacă bătălia nu era pierdută, oricum nu-i va fi uşor.
Numai eu, cuibărit adânc în conştiinţa pe care odată, demult, un Magister o sădise, numai eu ştiam că era o bătălie iremediabil pierdută. o
("Paradox" [nr. 5], 1980)